

Holas, Jakub. 2014. *Služby ve jménu dobra. Rotary kluby v České republice. (Diplomová práce).* Praha: FHS UK.

oponentský posudek

Předložená magisterská diplomová práce pojednává o dílčích tématech spojených s aktivitami Rotary klubů působících v Praze a nabízí možné interpretace motivů jednání jejich členů. Tematicky vychází text z důrazu Naderové na studium etablovaných členů vlastní společnosti, metodicky je text ukotven v autorově ročním etnografickém výzkumu ve studovaném prostředí, v teoretické rovině se autor inspiroje poznatky ekonomické antropologie (zde především Maussovým Esejem o daru), ANT, Bourdieho úvahami o habitu a odlišnosti, a etnografie globalizace. V následujících odstavcích se vyjádřím ke skutečným, jejichž zvládnutí považuji pro obhájení každé diplomové práce za klíčové.

1. Formulace tématu práce, výzkumné otázky a struktura práce

Práce Jakuba Holase odráží důrazy, které jsou dnes obvykle kladené na etnografický text: aktivně pracuje s autorovou etnografickou situací a takto je často reflexivní, propojuje popis s interpretací, přičemž dokáže odlišit jednu věc od druhé, relativně plasticky vykresluje výzkumné situace, vsazuje studované téma do širší antropologické diskuse o tom, co dnes znamená dělat kvalitativní (etnografický) výzkum. To vše ukazuje, že autor má načteno a že se orientuje v diskursu etnografického žánru. Zároveň si však nelze nevšimnout, že Holasovy časté (a bezpochyby mnohdy zajímavé a inspirující) úvahy o povaze etnografického výzkumu a antropologie, nebo o autorově situovanosti v terénu, odvádí pozornost od toho možná nejdůležitějšího: od otázky, co má být předmětem diplomové práce. Příznačné je, že v první kapitole nazvané "Hledání", se čtenář sice dozví, jak autor hledal *o kom* psát, ale vůbec se nedozví, *o čem* chce autor psát. Tématem práce se tak stávají Rotariáni, jako by sama jejich existence měla být dostatečným důvodem, proč se jimi zabývat. Výzkumná otázka není v práci vůbec formulována (a vlastně je i na základě uvedené celkové koncepce práce zbytečná – jde přeci o popis + porozumění světu etablovaných, mocných, uzavřených a možná i trochu tajemných Rotariánů). Kde není formulovaná výzkumná otázka a cíl práce, lze se obtížně vyjadřovat i k její struktuře, která by měla na tento cíl práce reagovat.

Fakticky autor rozebírá v práci tři témata: svůj vstup do terénu a vlastní výzkumnickou situovanost; rozdíly mezi charitou vázanou na elitářské kluby, které vznikly ve Spojených státech a těmi, které mají kořeny v Evropě; a na diskusi charitativní činnosti pražských Rotary klubů. Protože na téma autorovy výzkumnické situovanosti musíme pohlížet jako na metodologickou kapitolu, nikoli jako na samostatné téma práce (byť Holas sám to tak nikde explicitně nezmiňuje), zůstávají jádrem textu zbylá dvě témata. Diskuse specifičnosti evropských a zámořských "charitativních" elitářských klubů však není nijak výrazněji propojena s popisem Rotary klubů působících v Praze a s analýzou jejich činnosti.

2. Propojení závěrů práce s výzkumnou otázkou

Výzkumná otázka není položena, nemohou jí tedy odpovídat ani žádné závěry.

3. Zpracování teoretických východisek práce

Představení ANT je velmi zavádějící, jak ukazuje vysvětlení heterogenního konstruktivismu:

- "(B)ez kontextu prostředí složeného z jednajících subjektů nemá ten který prvek smysl." (s. 51) – Nejenom že zdaleka nejde pouze o jednající subjekty, ale i objekty, které jsou obdařeny agency, ale navíc, otázku po smyslu ANT vůbec neřeší.

Vzhledem ke klíčovému tématu práce, diskuse teorie daru, považuji za slabé, jakým způsobem se autor vyrovnal s recepcí Maussovy práce. U takto klíčového konceptu bych očekával, že jej autor nejenom podrobněji rozepíše, ale že rovněž představí jeho diskusi v dílech dalších antropologů (především Maurice Godelier: *The Enigma of the Gift*, ale rovněž např. Pierre Bourdieu nebo Daniel Miller).

4. Sběr empirických dat a jejich kvalita, interpretace dat a propojení interpretace s teoretickými východisky práce

Etnografické situace zprostředkované v textu mají spíše úlohu ilustrací. Nikoli proto, že by byly nutně chudé, ale proto, že s nimi takto autor pracuje. Etnografie mu v textu není prostředkem, jak čtenáři zprostředkovat dále rozebírané informace o studovaném tématu, ale "pouze" nástroj pro představení prostředí, ve kterém probíhal jeho výzkum. Předmět autorova zájmu (beztak již široký a neustále se měnící) je diskutován především k existující literatuře a nikoli primárně ke zprostředkovaným etnografickým situacím.

5. Kvalita argumentů, o něž autor opírá své závěry

Za nejpřesvědčivější považuji ty pasáže Holasovy práce, v nichž rozebírá roli charitativních organizací v rodící se americké občanské společnosti. Ve většině ostatních diskutovaných tématech je argumentace buď pouze tezovitá (funkce daru pro Rotariány), nebo nepřesvědčivá (využití Veblenova konceptu zahálčivé třídy).

Text po mém soudu také obsahuje řadu informací, které by mohly být pro interpretaci autorova tématu v terénu i pro rozvinutí jeho témat klíčové, ale Holas je naprosto přehlíží. Jde především o nevyjasněnou informaci o potřebě (?) / přání (?) rotariánů, aby jim autor udělal svým výzkumem PR (str. 8, 22, 23). Stejně tak není zpracována pravděpodobně potenciálně důležitá informace o vyslání (!) výzkumníka na studijní (?) pobyt do Anglie – o co zde šlo? O plnění jakýchsi interních plánů práce s mládeží? O PR akci? O charitu? O dar? Co tato skutečnost znamenala pro autora a jeho výzkum?

Některá tvrzení jsou nejasná, nepodložená či si protirečí. Tak např. jestliže rotariáni sakralizují vědu (str. 23) – mimochodem, jak to autor ví? – tak proč potom v takové míře kontrolují autora a jeho text? A proč oponují docentce – historičce, která jejich organizaci studuje?

6. Formální stránka textu

V práci není sjednocen způsob odkazování na literaturu, viz. např. s 50, kde jsou odkazy uvedeny jak přímo v textu, tak i v poznámkách pod čarou.

*

Celkové hodnocení práce

Předložená práce obsahuje silnější pasáže především v momentech, kdy autor představuje prostředí a téma svého výzkumu a v momentech reflexe pozice své disciplíny. Naopak slabší je teoretické uchopení tématu a interpretace etnografických dat. Celkově práce působí nedotaženě, jako příprava pro finální text. Za naprosto fatální pokládám skutečnost, že práce nemá jasně popsané centrální téma. Mnohá tvrzení jsou nepodložena a nemají dostatečnou oporu ani v etnografickém materiálu, ani v dalších datech, s nimiž autor pracuje. Mnohá tvrzení jsou tak do značné míry spekulativní. Autor má nakročeno k tomu, aby napsal zajímavý a hodnotný text, ale stávající podoba takovýto text nenabízí. Chybí jí totiž to nejdůležitější, etnografická přesvědčivost.

Práci navrhuji ohodnotit jako dobrou, avšak pouze za předpokladu autorova přesvědčivého výkonu u obhajoby.

Datum: 10. 9. 2014

Podpis:

Jakub Grygar, Ph. D.
ISS FSV UK